

Konzulat Dubrovačke republike u Cartageni

Ilija Mitić

U drugoj polovini XVIII. i početkom XIX. stoljeća trgovačka mornarica Dubrovačke Republike orijentirala se na navigaciju u slobodnoj plovidbi, tražeći nova tržišta, kao što su Sjeverna Afrika, takozvane »berberske zemlje«, i Španija. U to vrijeme dubrovačka mornarica nije bila povezana, niti je ovisila o kopnenoj trgovini, a niti o matičnoj luci. S obzirom na ovu okolnost uloga dubrovačkih konzula u to vrijeme bila je veoma značajna, tim više kad se ima na umu, da je jedan od primarnih zadataka konzula bio paziti da dubrovački pomorci sprovode u život sve pomorske propise i odredbe vlade Dubrovačke Republike, kao i dubrovačkog Ureda za pomorstvo. Dubrovački su konzuli, pored svojih konzularno-administrativnih poslova pazili da se sprovodi u život pomorska poli-

tika dubrovačkog Senata, oni su pružali pomoć dubrovačkim pomorcima i trgovcima koji su stizali u luke pod njihovom jurisdikcijom, te štitali dubrovačka prava i interese. Razvoj dubrovačke trgovine i pomorstva u drugoj polovini XVIII. stoljeća upućivao je Dubrovačku Republiku da osnuje čitav niz novih konzulata širom Mediterana. Skoro u svim važnijim lukama Sredozemnog mora, pa čak i u nekim lukama na Atlantiku pojavili su se u to doba dubrovački konzulati.

U Španjolskoj luci Cartageni, u provinciji Murcia, Dubrovačka Republika osniva svoj konzulat 1765. godine. Kao prvi konzul spominje se Gio. Francesco Sierra, kojeg je Senat izabrao za konzula Dubrovačke Republike u Cartageni 13. VI. 1765. godine. Ovaj zaključak o imenovanju

G. F. Sierra, dubrovački Senat je donio na temelju preporuka D. Baldasara Nichel »gubernera oružja« u Dubrovniku, te principa de Jaci, državnog savjetnika Sicilijanskog kraljevstva, kao i na osnovu primljenih informacija od D. Carlo Reggia »tenente generale dell'armata navale di S. M. Chatolica«. Ove preporuke nesumljivo navode na zaključak, da je pomenuti G. F. Sierra bio uticajna ličnost u Španiji, pa je kao takova osoba odgovarao dubrovačkom Senatu.

Novoimenovani konzul G. F. Sierra javlja Senatu pismom od 17. XI. 1765. g., da je primio putem jednog španskog broda patent konzula, kao i kopiju Pravilnika za nacionalnu plovidbu, te da je zatražio od španske vlade potrebno priznanje, tzv. exequatur. Ovdje treba napomenuti, da je dubrovački konzulat u obližnjoj španskoj luci Alicante bio osnovan skoro 10 godina ranije, tj. 1755. godine, te je tamošnji dubrovački konzul Gio. Costa imenovao u luci Cartageni svog predstavnika — vice konzula, da bi štutio dubrovačke interese u toj luci. Međutim imenovanjem G. F. Sierre za dubrovačkog konzula postalo je suvišno da Gio. Costa, dubrovački konzul u Alicante drži i dalje svog vice konzula u Cartageni. Zbog navedenog se žali novoizabrani dubrovački konzul Gio. F. Sierra Senatu, pismom od 19. XI. 1765. godine, te ističe, da je konzul iz Alicante mogao držati svog vice konzula u luci Cartageni sve do njegovog imenovanja za dubrovačkog konzula, što od sada više nije potrebno, pa u koliko Senat ne rješi ovo pitanje, on kao dubrovački konzul u Cartageni neće moći vršiti tu dužnost, ni primiti patent dubrovačkog konzula, niti dobiti odobrenje — exequatur od španske vlade. Već pismom od 15. II. 1766. godine dubrovački Senat javlja konzulu G. F. Sierra u Cartageni, da dubrovački konzul iz Alicante nema pravo na imenovanje vice konzula u luci Cartageni, jer se ova luka, imenovanjem dubrovačkog konzula u Cartageni, ne nalazi više pod njegovom konzularnom jurisdikcijom, tj. na njegovom konzularnom području, te da je o ovoj odluci Senata obavješten pomenuti dubrovački konzul u Alicante. Tim je Senat rješio ovaj spor, a novoizabrani dubrovački konzul u Cartageni G. F. Sierra mogao je nesmetano započeti sa radom.

Kao i svi ostali dubrovački konzuli u to doba, tako i konzul G. F. Sierra šalje redovno dubrovačkom Senatu popis brodova dubrovačke zastave, koji su ušli u luku Cartageni. Na osnovu ovih izvještaja, kao i sličnih podataka drugih dubrovačkih konzula, Senat je dobijao jasnu sliku kretanja dubrovačke pomorske trgovine. Konzul G. F. Sierra šalje, pismom od 23. XII. 1766. g., dubrovačkom Senatu popis dubrovačkih brodova koji su posjetili luku Cartageni u vremenu od 21. VIII. 1765. g. pa do 17. IX. 1766. g. Izvještaj nosi naziv »Specchio generale, Estrato dal registro de Ruoli di questo Consolato per li Bastimenti di nostra Bandiera Ragusea, loro aprodo in questo Porto, carico, Consegna e Partenze«. Kroz navedeno vrijeme bilo je u luci 12 dubrovačkih brodova, koji su uglavnom nosili žito iz Italije, ponajviše iz Đenove, a vraćali su se većinom sa španskim proizvodima opet u Italiju. Interesantno je ovdje napomenuti, da je u ovom izvještaju tačno navedeno, kad je brod stigao u luku, koji je kapetan broda, odakle dolazi, što donosi i kamo se vraća. Na nekim mjestima je navedeno i za koju firmu u Cartageni nosi robu, pogotovo, ako se radi o većoj i poznatoj firmi.

Prilikom izdavanja raznih potvrda u ime dubrovačkog konzulata u Cartageni, konzul G. F. Sierra bi stavio, pored pečata konzulata, svoj puni naslov koji je glasio »Dn. Gio. Francesco Sierra, console generale per S. Ecc-ma Rep. di Ragusa in questo Regno di Mursia, residente in questa Piazza«. Kako iz ovog razabiremo G. F. Sierra je bio generalni konzul Dubrovačke Republike u provinciji Murcia, sa sjedištem u luci Cartageni. Vjerovatno je ovaj dubrovački konzul imao u provinciji Murcia i svoje vice konzule, kao i ostali dubrovački konzuli na svojim konzularnim područjima. Ove je vice konzule, po tadašnjoj konzularnoj praksi, imenovao sam konzul za pojedina mjesta svog konzularnog područja. Ti su vice konzuli bili lično podređeni i odgovorni konzulu, odnosno generalnom konzulu i bili su u direktnoj pismenoj vezi sa svojim konzulom, a ovaj tek izravno sa dubrovačkom vladom. Zbog toga se sačuvalo veoma malo podataka o dubrovačkim vice konzulima, jer je sve njihovo dopisivanje ostalo, poslije pada Dubrovačke Republike, u arhivima tamošnjih dubrovačkih konzulata, a time je za nas bilo izgubljeno. Stoga

nemamo podataka ni o broju ni djelatnosti dubrovačkih vice konzula u provinciji Murcia, koje je vjerovatno bio imenovao dubrovački generalni konzul iz Cartagene.

U drugoj polovini XVIII. stoljeća živio je u Španiji, u mjestu Cartageni dubrovčanin Mato Vodopić, koji je postao pučovník u španskoj vojsci, ali je ostao uvijek vjeran svojoj domovini — Dubrovniku, kojeg je vjerno služio kadgod bi mu nešto zatrebalo. Zaključkom dubrovačkog Senata od 29. XII. 1758. g. ovaj Mato Vodopić je bio počašćen titulom »plemić Stona«, zbog svojih zasluga za Dubrovačku Republiku. Pismom od 11. I. 1781. g., dubrovački Senat javlja Matu Vodopiću u Cartageni da ima pouzdana vijesti o nesposobnosti konzula G. F. Sierra, te da je zbog toga dubrovački Senat, zaključkom od 19. XII. 1780. g., odlučio smijeniti pomenutog konzula sa položaja. Ujedno ovlaštava Matu Vodopića, da prema svom nahođenju izabere osobu koja će najbolje odgovarati za konzula u Cartageni. U tu svrhu mu Senat šalje patent za konzula u Cartageni bez naznačenog imena »con nome in bianco« i to putem dubrovačkog agenta Bagnasca iz Đenove, time da sam ispiše ime novog dubrovačkog konzula. Ovakav način biranja dubrovačkih konzula nije bio uobičajen u praksi dubrovačkog Senata, te se može pripisati jedino potpunom povjerenju kojeg je kod dubrovačkog Senata uživao dubrovčanin Mato Vodopić. Međutim, pomenuti M. Vodopić, koji je veoma dobro poznao prilike i uticajne ljude u Španiji, a posebno u Cartageni, javlja Senatu pismom od 11. V. 1781. g., da je bio prisiljen da ostavi i dalje na dužnosti dosadašnjeg dubrovačkog konzula u Cartageni G. F. Sierra. U istom pismu navodi opširno razloge ove svoje odluke, te između ostalog ističe da je pomenuti G. F. Sierra u međuvremenu imenovan za vice konzula Napuljske kraljevine u Cartageni, te da ima punu zaštitu napuljskog ambasadora iz Madrida. Smatra, da bi ga sada bilo nezgodno smijeniti sa dužnosti dubrovačkog konzula, jer bi se time moglo samo postići da G. F. Sierra zatraži zaštitu svog ambasadora, koji je veoma uticajan kod vlade u Madridu, pa bi ovaj mogao onemogućiti da Dubrovačka Republika dobije odobrenje »exequatur« za novog dubrovačkog konzula u Cartageni. Time bi ova luka ostala bez dubrovačkog konzula, što bi bilo na veću štetu dubrovačke trgovine i pomorstva, nego da ostane na svojoj dužnosti dosadašnji konzul G. F. Sierra. Ujedno Mato Vodopić moli Senat, da poništi svoj raniji zaključak o smjenjivanju konzula G. F. Sierre i da istog ponovno potvrdi za dubrovačkog konzula u Cartageni. Pošto se dubrovački Senat složio sa stanovištem M. Vodopića u pogledu konzula G. F. Sierre, to je ovaj dubrovački konzul ostao i dalje na svojoj dužnosti. Iz ovog slučaja sa konzulom G. F. Sierra najbolje se vidi koje su sve okolnosti, odnosno viši interesi, uticali na dubrovački Senat da katkad zadrži na dužnosti dubrovačkog konzula osobu, iako ista nije, po mišljenju Senata, odgovarala za taj položaj.

Pomenuti dubrovački podanik Mato Vodopić umro je u Cartageni 26. XII. 1787. g., te je, prema pismu konzula G. F. Sierre od 1. I. 1788. g., pokopan sa svim vojnim počastima, koje odgovaraju njegovom činu u španskoj vojsci. Na pogrebu je bio vojni komandant Cartagene, kao i predstavnik mornarice i pješadije, te određen broj vojnika prema njegovom činu, dok su mu na samom grobu ispaljene tri salve, u znak najveće počasti.

Pismom od 28. X. 1788. g. konzul G. F. Sierra javlja dubrovačkom Senatu kako je 28. V. iste godine doživio brodolom u luci Mazarrone, koja se luka nalazi na njegovom konzularnom području, brod »Nifta volante«, dubrovačkog kapetana Marina Dordelli na putu iz Livorna sa teretom lana, drveta i željeza. U prilogu ovog pisma nalazi se potvrda kapetana M. Dordelli, sastavljena u Cartageni, u kojoj je iznesen obračun plate članova posade i pilota na brodu za V. i VI. mjesec iste godine, kao i obračun ostalih troškova poslije brodoloma. Ove troškove je podmirio dubrovački konzul G. F. Sierra iz Cartagene, time da mu iste kasnije nadoknadi Dubrovačka Republika. Ovo je bila uobičajena praksa rada dubrovačkih konzula prilikom brodoloma ili oštećenja kojeg broda dubrovačke zastave, u koliko sam kapetan broda nebi bio u mogućnosti da podmiri troškove.

Prema izvještaju konzula G. F. Sierre za vrijeme od 5. IV. do 22. VII. 1788. g. u luci Cartagena bilo je devet dubrovačkih brodova, većinom sa teretom žita, orza ili drva za potrebe Španije. Ovi su brodovi doplovili iz Napulja,

Livorna, Cagliari i drugih mediteranskih luka, a vraćali su se većinom opet u iste luke.

Dana 6. II. 1790. g. umro je dubrovački konzul G. F. Sierra, te njegov sin Francesco Sierra moli Senat, da ga imenuje za dubrovačkog konzula. Međutim, dubrovački Senat, poučen slabim iskustvom sa pokojnim konzulom G. F. Sierra, ne prihvaća njegovog sina za konzula u Cartageni, već na to mjesto imenuje, zaključkom od 11. VIII. 1790. g., trgovca Sebastijana Marini iz Cartagene. Godine 1791. Senat je dozvolio ovom novoizabranom dubrovačkom konzulu u Cartageni, da zbog svojih privatnih poslova može napustiti svoje konzularno sjedište za 4 mjeseca i poći u Madrid. Potrebno je istaknuti, da je svaki dubrovački konzul bio dužan, u koliko želi napustiti za izvjesno vrijeme svoje konzularno sjedište, da zatraži za to dozvolu od dubrovačkog Senata, te da na svoje mjesto privremeno imenuje osobu koja će biti u stanju da u potpunosti vrši dužnosti konzula za vrijeme njegove odsutnosti. Takav privremeni konzul-zamjenik zvao se u dubrovačkoj konzularnoj praksi »console interino«, a djelovao je u ime konzula i do njegovog povratka na dužnost. Tako je za vrijeme odsustva iz Cartagene konzul S. Marini odredio za svog zamjenika Antonia Bregante, trgovca iz Cartagene.

Pismom od 16. V. 1799. g. javlja Senatu pomenuti Antonio Bregante, da već osam godina upravlja dubrovačkim konzulatom u Cartageni, na temelju punomoći dubrovačkog konzula Sebastiana Marini. Nadalje u pismu navodi, da mu je prije godinu i pol dana pisao S. Marini iz Madrida, da će se zahvaliti na dužnosti konzula u ko-

liko se ne bude mogao vratiti u Cartagenu u najskorije vrijeme, kao i da će predložiti dubrovačkom Senatu da njega izabere za novog dubrovačkog konzula. U vezi navedenog, A. Bregante moli Senat, da ga imenuje za dubrovačkog konzula u pokrajini Murcia, sa sjedištem u luci Cartageni. Konačno zaključkom Senata od 26. V. 1803. g., dubrovački Senat je jednoglasno izabrao Antonia Bregante za dubrovačkog konzula u Cartageni i pripadajućoj okolici — provinciji Murcia, te mu je ujedno podijelio i čin »kapetana dubrovačke milicije«, sa pravom nošenja uniforme. Pismom od 13. IX. 1803. g. novoimenovani konzul A. Bregante zahvaljuje Senatu na imenovanju te ujedno javlja da je primio konzularni patent, kao i patent »kapetana dubrovačke milicije«. Ovaj dubrovački konzul ostao je na toj dužnosti sve do pada Dubrovačke Republike.

Na kraju bi napomenuli, da su dubrovački brodovi najviše donosili u luku Cartagenu žito, orzo i ostale proizvode iz Italije, a odvozili vino, vunu i sol i to opet uglavnom u razne talijanske luke, te da nijesu vršili direktnu trgovinsku razmjenu između Dubrovnika i luke Cartagene.

Djelovanje dubrovačkog konzulata u Cartageni, po red mnogobrojnih drugih konzulata Dubrovačke Republike po Sredozemnom moru, u drugoj polovini XVIII. stoljeća, doprinijelo je, da se dubrovačka pomorska trgovina razvije neovisno od svoje matične luke, što je uticalo na jačanje dubrovačke trgovine i pomorstva i omogućilo da se putovi dubrovačke pomorske plovidbe prošire i na zapadni dio Sredozemnog mora.